

Názov stavby: **„Kremnica-Štefánikovo námestie 25/24
Areál Mincovne – nádvorie/kováčska dielňa**

Číslo výskumu: **79/2010**

Vedúci výskumu: **PhDr. Ján Beljak, PhD. (AÚ SAV Nitra),**

Investor: Mincovňa Kremnica, štátny podnik

METÓDA A ORGANIZÁCIA VÝSKUMU

Archeologický výskum (č. v.: 79 /2010) sa uskutočnil **od 7. augusta 2010 do 6. novembra 2010**. Výskum realizovala pracovná skupina pod vedením PhDr. Jána Beljaka, PhD. z Archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied v Nitre, vysunuté pracovisko Zvolen. Výskum prebiehal paralelnou formou sledovania výkopových prác pre uloženie základových pätiiek pre strojné zariadenia kováčne na nádvorí. Následne sa začala vykonávať kontrola a dokumentácia pri odstraňovaní makadamových vrstiev na nádvorí. Poslednými zemnými prácami boli výkopy pre uloženie kanalizácie, ktoré dosiahli najväčšiu hĺbku a priniesli aj objavenie 4 archeologických objektov v podstate dvoch múrov, kamenného bloku/kvára a murovanej kanalizačnej ryhy. V mieste výskytu archeologických situácií boli plochy skúmané metódami archeologického výskumu. Všetky objekty boli zakreslené, zamerané a vyfotografované (viď. obrazová príloha)

ZHODNOTENIE VÝSLEDKOV ARCHEOLOGICKÉHO VÝSKUMU

Prevažná väčšina nádvorja mincovne bola zničená úpravami z druhej polovice 20. storočia. Napriek tomu sme zachytili štyri nehnuteľné archeologické objekty.

Objekt č. 1 sme zachytili v interiérovej časti miestnosti, ktorá sa nachádza v severnom krídle mincovne (z východnej strany vstupnej brány/podjazdu) na úrovni 551,8 m.n.m. Objektom je kamenný opracovaný blok s takmer pravidelným

pôdorysom (rozmery v cm: J stena: 1,51 m; S stena: 1,53 m; Z stena: 1,1 m; V stena: 1,35 m; výška: 1,1 m). Vyrobený je z ryolitického tufu, ktorý sa vyskytuje v okolí Kremnice. Hornú plochu má na nivelete 551,8 m.n.m. Dolnú časť sme zdokumentovali po hĺbku 550,7 m.n.m. V jeho južnej stene sa nachádzal pravidelný zárez – pravdepodobne slúžiaci k uchyteniu zariadenia a pod ním kamenná platňa. Jej horná plocha sa nachádza na úrovni 550,88 m. n. m. a dolná na úrovni 550,84 m. n. m. V okolí kamenného bloku sme zachytili úroveň pôvodnej kamennej dlažby na výške 551,15 m. n. m. Spodnú časť kamenného bloku sme z technických dôvodov nemohli dosiahnuť. Maximálnu hĺbku sme dosiahli na 550,7 m. n. m. Dosiahli sme teda výšku kameňa 1,1 m. V tej hĺbke bola uložená vo vrstve splanírovaných deštrukčných vrstiev.

Objekt č. 2 sa zachytil vo východnej časti nádvorja v bezprostrednej blízkosti steny východného krídla mincovne. Objektom je kamenný múr spájaný vápenatou maltou. Má hrúbku 1,2-1,3 m a odkrytá výška cca. 50 cm. Jeho koruna je na nivelete 549,88 m. n. m a dolná na úrovni 549,4 m. n. m. Štruktúra múru naznačuje jeho stredoveký pôvod. Kanalizačná ryha v ktorej sme múr zachytili bola orientovaná v smere SSZ – JJV. Napriek úzkej ryhe a malému torzu múru môžeme skonštatovať, že múr mal pôvodne orientáciu V-Z. V smere východnom sa stráca pod východným krídlom mincovne a smerom na západ pod vrstvou makadamu. Západne od odkrytého múru sme sledovali odstraňovanie makadamových vrstiev a múr sme tam nezachytili. Je možné, že sa nachádza v hlbších vrstvách alebo bol žiaľ' zničený počas výstavby priemyselných zariadení mincovne v 2. polovici 20. storočia. Múr bol založený v žltom ílovitom podloží, ktoré sme zachytili iba v tejto časti nádvorja mincovne. 2 metre južnejšie od tohto múru sa nachádzal tehlový múr. Medzi týmito múrmi sa nachádzala vrstva vápenatého brizolitu.

Objekt č. 3 sa zachytil vo východnej časti nádvorja v bezprostrednej blízkosti steny východného krídla mincovne. Objektom je kamenný múr spájaný vápenatou maltou. Má hrúbku 0,6-0,65 m a odkrytá výška cca. 25 cm. Jeho koruna je na nivelete 549,75 m. n. m. a dolná na úrovni 549,5 m. n. m. Štruktúra múru naznačuje jeho novoveký pôvod. Kanalizačná ryha v ktorej sme múr zachytili bola orientovaná v smere SSZ – JJV. Napriek úzkej ryhe a malému torzu múru môžeme skonštatovať, že múr mal pôvodne orientáciu V-Z. V smere východnom sa stráca pod východným krídlom mincovne a smerom na západ pod vrstvou makadamu. Západne od

odkrytého múru sme sledovali odstraňovanie makadamových vrstiev a múr sme tam nezachytili. Je možné, že sa nachádza v hlbších vrstvách alebo bol žiaľ' zničený počas výstavby priemyselných zariadení mincovne v 2. polovici 20. storočia. Múr bol založený v žltom ílovitom podloží, ktoré sme zachytili iba v tejto časti nádvorja mincovne. 2 metre severnejšie od tohto múru sa nachádzal kamenný múr. Medzi týmito múrmi sa nachádzala vrstva vápenatého brizolitu

Objekt č. 4 sa zachytil vo juhovýchodnej časti nádvorja v bezprostrednej blízkosti steny južného krídla mincovne. Objektom je kamenný kanál spájaný vápenatou maltou. Štruktúra múru naznačuje jeho novoveký pôvod. Dĺžka kanála je 2,5-2,8 m; šírka 0,5 m a výška 0,35 m. Kanalizačná ryha bola orientovaná v smere SSZ – JJV. Murovaná kanalizačná ryha bola založená na deštrukčnej vrstve. Horná časť na úrovni 549,88 m. n. m. a dolná na 549,4 m. n. m. Stráca sa pod južným krídlom mincovne. Nevieme dnes jednoznačne určiť jej funkciu. V princípe sú dve možnosti. Prvá, že odvádzala dažďovú vodu z nádvorja mincovne. Druhou menej pravdepodobnou interpretáciou je, že slúžila technológii mincovne.

Obr. 01. Kremnica-mincovňa.

Obr. 02. Kremnica-mincovňa. Odkrytý kamenný blok.

Obr. 03. Kremnica-mincovňa. Odkryté múry v ryhe na nádvorí.